

دانشگاه آزاد اسلامی

علوم و تحقیقات گلستان

گروه حقوق جزا و جرم شناسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد "M.A."

عنوان:

بررسی درجه بندی مجازات های تعزیری در قانون مجازات اسلامی ۹۲ از منظر

آموزه های کیفرشناختی

استاد راهنما

دکتر علی طالع زاری

نگارش

رضا ولی زاده

بهار ۱۳۹۴

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۲.....	الف) بیان مسئله
۳.....	ب) سوابق تحقیق (بیان مختصر پیشینه تحقیقات انجام شده در داخل و خارج کشور پیرامون موضوع تحقیق و نتایج آنها):
۴.....	پ- فرضیه های تحقیق (هر فرضیه به صورت یک جمله خبری نوشته شود):
۵.....	ت) اهداف مشخص تحقیق (شامل اهداف علمی و کاربردی):
۵.....	ث) سؤالات تحقیق:
۶.....	ج) روش کار (نوع روش تحقیق، روش گردآوری اطلاعات):

فصل اول: ادبیات تحقیق

Error! Bookmark not defined.	۱-۱- مفهوم کیفرشناسی
Error! Bookmark not defined.	۱-۱-۱- تعریف کیفر شناسی
Error! Bookmark not defined.	۱-۲- حوزه مطالعات کیفرشناسی
Error! Bookmark not defined.	۱-۳- جایگاه کیفرشناسی
Error! Bookmark not defined.	۱-۴- ارتباط کیفر شناسی با سایر علوم جنائی
Error! Bookmark not defined.	۱-۵- اهداف آموزه های کیفر شناختی
Error! Bookmark not defined.	۱-۲- مفهوم مجازات
Error! Bookmark not defined.	۱-۲-۱- مفهوم مجازات از نظر لغوی و حقوقی
Error! Bookmark not defined.	۱-۲-۱-۱- اهداف مجازات
Error! Bookmark not defined.	۱-۲-۱-۱- ویژگی ها و اصول حاکم بر مجازات
Error! Bookmark not defined.	۱-۲-۱-۱-۳- اصول کلی حاکم بر مجازاتها
Error! Bookmark not defined.	۱-۳- مفهوم مجازات تعزیری
Error! Bookmark not defined.	۱-۳-۱- پیشینه

Error! Bookmark not defined. ۱-۳-۱- تحولات حقوق کیفری در ایران

Error! Bookmark not defined. ۱-۱-۳-۱- از دوران باستان تا ورود اسلام به ایران

Error! Bookmark not defined. ۲-۱-۳-۱- از زمان ورود اسلام به ایران

Error! Bookmark not defined. ۳-۱-۳-۱- از دوران مشروطیت تا عصر حاضر

Error! Bookmark not defined. ۴-۱-۳-۱- از دوران پهلوی تا انقلاب اسلامی ایران

Error! Bookmark not defined. ۵-۱-۳-۱- دوران بعد از انقلاب اسلامی

Error! Bookmark not defined. ۴-۱- مبانی نظری

Error! Bookmark not defined. ۱-۴-۱- تحولات تاریخی اندیشه ها در پرتو مکاتب مختلف حقوقی

defined.

Error! Bookmark not defined. ۱-۱-۴-۱- تاثیر اندیشه مکتب عدالت مطلق

Error! Bookmark not defined. ۲-۱-۴-۱- تاثیر اندیشه مکتب کلاسیک

Error! Bookmark not defined. ۳-۱-۴-۱- تاثیر مکتب نئوکلاسیک

Error! Bookmark not defined. ۴-۱-۴-۱- تاثیر مکتب تحقیقی

Error! Bookmark not defined. ۵-۱-۴-۱- تاثیر عدالت استحقاقی و دادرسی منصفانه در مدل عدالت محور

defined.

Error! Bookmark not defined. ۶-۱-۴-۱- تاثیر حاکمیت قانون: عدالت استحقاقی همراه با انتقام

فصل دوم: درجه بندی مجازاتها بر اساس آموزه های کیفری

Error! Bookmark not defined. ۱-۲- ماهیت درجه بندی مجازاتها

Error! Bookmark not defined. ۱-۱-۲- قواعد حاکم بر درجه بندی مجازاتها

Error! Bookmark not defined. ۲-۱-۲- جایگاه درجه بندی مجازاتهای تعزیری، در قانون

Error! Bookmark not defined. ۲-۲- سابقه درجه بندی مجازاتها

Error! Bookmark not defined. ۱-۲-۲- درجه بندی مجازاتها، با توجه به قوانین قبل از انقلاب

Error! Bookmark not defined. ۲-۲-۲- درجه بندی مجازاتها، با توجه به قوانین بعد از انقلاب

defined.

Error! Bookmark not defined. ۳-۲- درجه بندی مجازاتهای تعزیری و تاثیر آن بر سایر نهادهای حقوق کیفری

not defined.

Error! Bookmark not defined. ۱-۳-۲- نسبت به اشخاص حقوقی

Error! Bookmark not defined. ۲-۳-۲- کیفیت مخففه و اعمال آن با توجه به قانون جدید

Error! Bookmark not defined. ۳-۳-۲- تعلیق و تعویق مجازات

Error! Bookmark not defined. ۴-۳-۲- نظام‌های نیمه آزادی و آزادی مشروط

Error! Bookmark not defined. ۵-۳-۲- مجازات‌های جایگزین حبس

Error! Bookmark not defined. ۶-۳-۲- مرور زمان اجرای مجازات‌ها

Error! Bookmark not defined. ۴-۲- مزایا و معایب درجه بندی مجازات‌ها

Error! Bookmark not defined. ۱-۴-۲- مزایای درجه بندی مجازات‌ها

Error! Bookmark not defined. ۲-۴-۲- معایب درجه بندی مجازات‌ها

Error! Bookmark not defined. نتیجه گیری

Error! Bookmark not defined. منابع

چکیده

بحث مجازاتها همیشه یکی از مباحث اصلی و مهم حقوق جزا بوده است چرا که در یک نظام قضائی که وظیفه حفظ و برقراری عدالت را دارد و با پیروی از یکسری اصول و قواعد کلی سعی در پیروی از اهداف نظام کیفری که در حال حاضر بیشتر بر روی مسئله فایده اجتماعی و بازپروری مجرمان تاکید دارد ارائه و بکار گیری مجازاتهایی که بتواند از حقوق جامعه دفاع کرده و در عین حال حقوق فرد را در نظر بگیرد امری ضروری می باشد.

درجه بندی مجازاتها نهاد تازه تاسیسی است که در قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ ایجاد شده که در قانون سابق وجود نداشت اما در قوانین قبل از انقلاب مجازات ها به خلاف، جنحه، جنایت طبقه بندی می شد. که آن خود نیز دارای معایبی بود. ولی درجه بندی حاضر منسجم تر و کلی تر می باشد.

الف) بیان مسئله

کیفرشناسی از مباحث حقوق جزا می باشد که به تبع تحولات حقوق جزا دستخوش تغییر و تحول گردیده است. این رشته چپستی و چرایی مجازاتها و اجرای آن را بررسی می کند و به انضمام آموزه های آن به مرحله اجرای مجازات دخالت می کند که منشاء تکمیل و تغییر حقوق جزا خاصاً قانون مجازات می باشد که در این میان بررسی تاثیرات کیفرشناسی بر درجه بندی مجازاتها موضوع ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ جمهوری اسلامی ایران، موضوع این تحقیق می باشد.

لازم به ذکر است که قانون مجازات هر کشور و اجرای احکام صادره و مهمتر از همه تاثیر احکام صادره از محاکم آیینه تمام نمای ارزشهای حاکم بر آن جامعه است که این موضوع بیانگر جایگاه ویژه کیفرشناسی و آموزه های آن در حقوق کیفری ایران اسلامی می باشد. درجه بندی مجازاتها در قانون مجازات اسلامی صرفاً شامل جرایم تعزیری می باشد و دیگر جرایم مانند جرایم حدی، جرایم مستلزم قصاص و دیات در این درجه بندی جای نمی گیرند. علاوه بر این برخی از مجازات ها مانند اعدام و مصادره جرنی اموال در این تقسیم بندی ذکر نشده اند. در خصوص اهداف درجه بندی مجازات ها می توان به منسجم شدن میزان مجازات ها جهت اعمال قواعد عمومی کیفر مانند تعلیق مجازات، آزادی مشروط، اعمال جایگزین های حبس و ... اشاره کرد. در واقع برخی از اهداف درجه بندی مجازاتها در راستای اهداف آموزه های کیفرشناسی قرار دارد؛ به این صورت که کیفر شناسی به دنبال شناخت اهداف مجازاتها و بررسی الزامات اجرای آنهاست و برای نیل به این منظور ابتدا باید مجازاتها بصورت منسجم و منظم دسته بندی شوند؛ این وظیفه را در حقوق ایران قانون مجازات اسلامی بر دوش گرفته و در ماده ۱۹ به تقسیم بندی مجازاتهای صرفاً تعزیری پرداخته است. تقسیم بندی مجازات تعزیری بر اساس شدت و ضعف مجازاتها می باشد در این تحقیق وفاداری نظام حقوقی کیفری حاضر نسبت به مبانی آموزه های کیفرشناسی و تحولات آن و پیروی حقوق جزا خاصاً قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ در درجه بندی مجازاتها از آموزه های کیفرشناسی را واکاوی و نقاط قوت و ضعف درجه بندی مجازاتها را با در نظر گرفتن کیفرشناسی نوین و معایب مجازات سالب آزادی و عدم موفقیت نظام زندانها در بازپروری اجتماعی بزهکاران در پرتو آموزه های کیفرشناسی و جایگاه آن را بررسی خواهیم کرد. و نیز تشریح مساعی بین المللی برای مفید تر کردن مجازاتها توجهاً به نخستین گنگره پنج ساله سازمان ملل متحد در

سال ۱۹۵۵ ژنو و قطعنامه شماره شش (۱۹۸۰) در رابطه با آموزه‌های کیفرشناسی (طرز رفتار با زندانیان، مجازات جایگزین حبس و بازسازی اجتماعی بزهکاران) و نقاط قوت و ضعف قوانین کیفری موجود و نقطه نظرات جهت پیشبرد این قانون از منظر آموزه‌های کیفرشناسی با تطبیق قوانین سابق ارائه خواهیم داد. آنچه که بررسی و واکاوی درجه بندی مجازاتها را توجیه می کند جایگاه ویژه حقوق مجرمین و اصل پیشگیری ثانویه و آموزه‌های کیفرشناسی در سیاست تقنینی جزایی در گستره ملی و بین‌المللی و جایگاه ویژه آن است.

ب) سوابق تحقیق (بیان مختصر پیشینه تحقیقات انجام شده در داخل و خارج کشور پیرامون موضوع تحقیق و نتایج آنها):

با توجه به اینکه اثرگذاری مجازات، شالوده و نتیجه کل مباحث حقوق کیفری می باشد و توجه به اینکه کیفرشناسی نیز به فلسفه مجازات و اثرگذاری آن می پردازد و نیز، توجه به جایگاه آموزه های کیفرشناسی در مباحث حقوق جزا خاصا درجه بندی مجازات موضوع ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی و واکاوی این موضوع و ارائه نقاط قوت و ضعف آن به لحاظ نوآوری قانون گذار و جدیدالتصویب بودن قانون مجازات اسلامی و استفاده نهادهای علمی آموزشی و قضایی از این تحقیق، اهمیت و ضرورت انجام این تحقیق را دوچندان می کند. بر همین اساس، با انجام بررسی ها و مطالعات صورت گرفته در خصوص موضوع تحقیق، استفاده از منابعی اعم از؛ جزوه، پایان نامه و کتبی که به صورت مستقیم و غیر مستقیم و البته مفید و مثمر ثمر، بی ارتباط با موضوع تحقیق نبودند پرداختیم و با کنکاش و بررسی مطالب آنها در نگارش این پایان نامه از آنها استفاده کرده ایم . به همین خاطر، در ذیل نمونه و پیشینه ای مختصر از منابع مطالعاتی که مورد استفاده محقق قرار گرفته اند ، آورده می شود.

۱ - پایان نامه کارشناسی ارشد با موضوع : درجه بندی مجازاتها و تاثیر آن در تامین اهداف اجرای مجازات ، با توجه به اصول کیفر شناختی در قانون مجازات اسلامی جدید. - نویسنده : میثم باقری ، فارغ التحصیل کارشناس ارشد حقوق جزا.

در این تحقیق، محقق با توجه به جدیدالتصویب بودن قانون مجازات اسلامی، به یکی از نهادهای جدید این قانون یعنی؛ درجه بندی مجازاتها که در فصل اول بخش دوم این قانون (قسمت کلیات) و در ماده ۱۹ ، در زمینه سطوح مدرج نمودن مجازات های تعزیری اشخاص حقیقی و البته اشخاص حقوقی که در

قانون سابق به آن اشاره ای نشده بود، پرداخته است و همچنین به بررسی اصول کیفر شناختی و جرم شناسی در باره موضوع درجه بندی مجازاتها اشاره کرده است.

۲ - کتاب کیفر شناسی نوین. (تجربه ایران و دنیای معاصر) - ترجمه و تحقیق: آقای محمد رضا گودرزی بروجردی و خانم لیلا مقدادی.

در این کتاب، محقق به بیان ابعاد و مفاهیم و ضرورت ها ، ویژگی ها و اصول حاکم بر کیفر های اجتماعی با سایر حوزه های حقوق جزایی می پردازد و سعی در آن دارد تا تحولات مفهومی کیفر شناسی را که در ابتدا صرفا محدود به روش های اجرای مجازات سالب آزادی میشده است را بیان داشته و به شرح پاسخهای کیفری مرسوم به جرم در نظام های مختلف حقوقی بپردازد. در این کتاب ، مجازاتهای جایگزین حبس یا طبقه بندی جایگزین ها و همچنین جایگزین های حبس به شکلهای اصلاحی همچون نظام تعویقی مانند : کارهای عام المنفعه ، حبس های خانگی و ... و به روش های سودمند جدیدی چون : میانجیگری ، پرداخت غرامت و ... از نظر دور نمانده و مورد بررسی قرار گرفته است.

۳ - مقاله تحقیقی در باره بررسی آموزه های کیفر شناسی اسلامی و تاثیر آن بر مقررات کیفری ایران. - نویسنده : علیرضا رست.

در این مقاله نویسنده با توجه به این موضوع که همواره قانونگذاران در نوشتن و ایجاد یک قانون مدون، از اندیشه های کیفری اندیشمندان و مکاتب مختلف بهره می جویند، هدف خود را، در ذکر خلاصه وار این اندیشه ها و مکاتب نشان داده است و در خلال هر کدام از این تفکرات ، به مکتب اسلام و مقایسه تطبیقی مکتب اسلام با مکاتب دیگر پراخته است و هدف از این روش خود را ، نشان دادن این نکته کرده است که با بررسی این اندیشه ها ، میزان تبعیت و یا وفاداری نظام کیفری ایران به مکاتب فوق و اندیشه هایی که از آنها بیشترین الهام را گرفته است را، نشان داده است.

پ- فرضیه های تحقیق (هر فرضیه به صورت یک جمله خبری نوشته شود):

۱ - کیفر شناسی به دنبال شناخت اهداف مجازاتها و بررسی الزامات اجرای آنهاست و این امر مستلزم دسته بندی مجازاتها بصورت منسجم و منظم است.

۲- تقسیم بندی در ماهیت تصمیم گیری و تفاوت های جرم و مجرمان، اجرای مجازات و عدالت را محقق می کند و متاثر از مبانی آموزه های کیفرشناسی می باشد.

۳ - باید گفت که ، اگر چه درجه بندی مجازاتها ، تاکنون به طور مدون در قوانین کشورمان دیده نمیشود، اما در قانون مجازات عمومی سابق ، مقنن مجازات ها را طبقه بندی نموده است.

۴ - به لحاظ اینکه قانونگذار با اعمال درجه بندی مجازاتها ، مجازات های تعزیری را از لحاظ شدت مجازات از درجه یک تا درجه هشت و به صورت منسجم و مرتب ، دسته بندی نموده است، با این کار خود با کاهش اختیارات قضات، موجبات کاهش سوء استفاده های احتمالی را در تعیین نوع و میزان مجازاتها ، فراهم کرده است.

۶- جنبه نوآوری وجدیدبودن تحقیق در چیست؟(این قسمت توسط استاد راهنما تکمیل شود).

(ت) اهداف مشخص تحقیق (شامل اهداف علمی و کاربردی) :

تذکر: در صورت داشتن هدف کاربردی، بیان نام بهره‌وران (اعم از مؤسسات آموزشی و اجرایی و غیره):
ارائه نقطه نظرات سازنده جهت پیشبرد تاثیر پذیری قانون مجازات اسلامی در امر درجه بندی مجازات از کیفرشناسی در اصلاحا آتی و نیز بلحاظ بکر و جدید بودن موضوع می تواند مورد استفاده مراکز علمی پژوهشی ، قضات و وکلاء قرار بگیرد. به همین خاطر در این تحقیق میتوان اهدافی را به قرار زیر بیان داشت :

۱ - بررسی میزان تاثیر پذیری و انطباق ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی فعلی، از منظر آموزه های کیفرشناسی و نقاط قوت و ضعف آن .

۲ - بررسی نهاد درجه بندی مجازات ها مصوب ۱۳۹۳ .

۳ - بررسی رابطه درجه بندی مجازات با آموزه های کیفر شناختی.

۴ - بررسی تطبیقی قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۳ با قوانین کیفری سابق ، به ویژه قانون مجازات اسلامی ۱۳۷۰، از نظر اصول و مبانی آموزه های کیفر شناختی .

۵ - بررسی معایب یا مزایای درجه بندی مجازات های تعزیری، در قانون مجازات اسلامی جدید مصوب ۱۳۹۳

(ث) سؤالات تحقیق:

۱ - رابطه درجه بندی مجازات با آموزه های کیفر شناختی در چیست؟

۲- آیا در ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی ۹۲ آموزه های کیفرشناسی ملحوظ نظر قرار گرفته است؟

۳- آیا درجه بندی مجازاتها دارای سابقه تقنینی در حقوق کیفری کشورمان می باشد؟

۴- آیا درجه بندی مجازات های تعزیری در قانون مجازات اسلامی جدید، باعث آسان شدن روند کار محاکم کیفری خواهد شد؟

ج) روش کار (نوع روش تحقیق، روش گردآوری اطلاعات) :

با توجه به مطالب ارائه شده در خصوص موضوع تحقیق ، روش تحقیق در این پایان نامه به صورت توصیفی ، کتابخانه ای و اینترنتی (آنهم به صورت استفاده از کتاب ها ، تحقیقات ، پایان نامه ها و مجلات معتبر و روزنامه ها و به صورت فیش برداری « نت برداری») می باشد.

